

Bibliotek i kubik

Stockholm 15–17/6 2026

Jag sökte, och fick till min glädje, stipendium från Svensk Biblioteksforening för deltagande i konferensen Bibliotek i kubik.

Resan företogs miljövänligt med tåg.

Första dagen innehöll två verksamhetsbesök på bibliotek, vilket man valt tidigare utifrån en lista på alternativ. Mina två val var bägge på Kungliga biblioteket.

Första punkten handlade om hur de söker i samlingarna med hjälp av AI och hur det kommer att underlätta både för forskare och personal. KB-labb hittar nya tekniker och möjliggör storskalig forskning och KB-whisper transkriberar tal till text med hög noggrannhet.

Efter en paus var det ett panelsamtal om den nationella tjänsten för digitala böcker som Kungliga biblioteket fått i uppdrag att ta fram tillsammans med MTM och SKR. Ämnet återkom följande dag under en programpunkt.

På kvällen var det välkomstmangel och rundvandring i Handelshögskolans lokaler. Vi fick se det nyrenoverade biblioteket och all konst som pryder skolans lokaler.

Dag 2 tog jag mig till Stockholms universitet och Aula Magna där alla deltagare samlades för dagens späckade program.

Programmet inleddes med en stark keynote av Erin Jones, divisionschef för jämlika bibliotek i Alameda County Library, Kalifornien.

Hon berättade om utvecklingen i USA med censur, övervakning och splittring. I New Hampshire tex finns en ny bibliotekslag som ger föräldrar rätt att se vad barnen lånar. Moms for Liberty är den mest kända gruppen som vill styra läsningen och bibliotekens utbud. Självmorden ökar i USA bland HBTQI+. Alla ska ha tillgång till bibliotek oavsett bakgrund och försöken till censur måste stoppas, underströk Erin Jones.

Därefter levererade professorn och författaren Sverker Sörlin en engagerad redogörelse för folkbildningens historia och kulturens utveckling. Den senare har varit på nedgång under senare år, tyckte han. Sörlin underströk att det måste investeras i kulturens infrastruktur och det ska tas på allvar.

Gustav Nilsonne, docent i neurovetenskap, tog sedan över och talade om öppen vetenskap. Vetenskapen ökar kraftigt i omfång och det kan ta 9-12 månader att få en artikel publicerad. Han redogjorde för hur man kan bli publicerad och vilka kontroller som görs, eller inte. Nilsonne var optimistisk över att AI kan vara till hjälp att strukturera upp all artikeldata.

Eftermiddagen började med en temafördjupning som man valt. I mitt fall: Intellectuell frihet, integritet och censur. En paneldebatt med deltagare från bibliotek, Svenska Pen samt Erin Jones diskuterade ämnet ur olika synvinklar.

Andy Priestner, UX-konsult och fd bibliotekarie, avslutade första dagen med att tala om UX-forskning och användaren i fokus.

På kvällen var det en trevlig konferensmiddag i Stockholms stadshus.

Sista dagen inleddes med att Mille Salomaa Lindström berättade om Myndigheten fördelaktighet och deras verksamhet. "Lilla myndigheten med det stora uppdraget" Förutsättningar för delaktighet är: tillgänglighet, användbarhet och universell utformning. Det som är nödvändigt för en del är oftast bra för alla.

Höganäs bibliotek berättade om hur de gjort i sitt nya kulturhus. Prova, ändra, prova. Det är ett ständigt pågående arbete. Grundstödet för arbetet är en checklista som är användbar vid planering, förändring och uppföljning.

Sedan blev det ett panelsamtal kring det kommande tillgänglighetsdirektivet med deltagare från MTM, Göteborgs universitetsbibliotek, Stockholms stadsbibliotek samt Mediateket. Alla var bekymrade över ökade kostnader och ökad arbetsbörda. Till hösten blir det en dialog om nya riktlinjer. När e-böcker och talböcker flyter ihop gäller det att hitta en hållbar modell med mer likvärdiga villkor.

Micael Dahlen, professor och författare avslutade konferensen med att prata om sin forskning kring lycka. Han fick frågan om bibliotek kan göra oss lyckligare. JA, var det korta och koncisa svaret.

Sammantaget var det en innehållsrik och givande konferens. Det sades att det var en engångs-konferens, men den får gärna komma tillbaka.

Tack till arrangörerna och tack till Svensk Biblioteksförening som möjliggjorde resan.

Helén Palm, bibliotekarie på Sollefteå bibliotek